

Hrvatska - Iseljениštvo - Svijet

INTERVJUI Anči Fabijanović / 21. Kolovoz 2020.

Đuro Vidmarović, predsjednik DHK, književnik i diplomat: Moj novi roman naslovljen je „Moji pandemijski snovi“

Mnogo toga će čitatelj s nama saznati o gospodinu Vidmaroviću – i vezano uz Društvo hrvatskih književnika, uz pandemiju COVID-19 i potres u Zagrebu, uz diplomaciju i o hrvatskim književnicima i njihovoj sudbini i još mnogo toga. No, dajmo riječ našem sugovorniku:

- Poštovani gospodine Vidmaroviću, kako je biti na čelu Društva hrvatskih književnika (DHK), jedne od najvažnijih kulturnih institucija u Hrvata čija je tradicija i duga i vrlo značajna. Jer, što je važnije od dobre knjige, što je vrednije od talentiranog književnika, što je djelotvornije od pravoga časopisa i pravih događanja, tj. predstavljanja knjiga i književnih uradaka? Zadovoljni ste svojim mandatom?

- Poštovana kolegice Fabijanović, postavili ste pravo teško i vrlo kompleksno pitanje. U njemu je i dio moga odgovora. Iznimna je čast biti na čelu Društva hrvatskih književnika. Vrlo mi je žao što nisam mogao predsjedati svečanim skupom na kojem smo trebali obilježiti 120. obljetnicu kontinuiranog rada našega Društva. Doista, naš narod može biti ponosan na činjenicu da već 120 godina postoji književnička udruga koja se skrbi ne samo o bogatoj lijepoj književnosti već kroz književnu riječ čuva i narodnosnu samobitnost. Sve do demokratskih promjena 1990. godine DHK je djelovalo u narodu koji nije imao svoj državni suverenitet. Bez te činjenice ne smijemo sagledavati njegov rad, ali i cjelokupno književno stvaralaštvo. Tijekom 120 godina postojanja DHK promijenilo se više državnih zajednica ali i ideologija, od kojih su neke bile i zlokobne, neke su bile otvoreno protuhrvatske, a neke etnocentrične, ali sve su bile sklone manipulirati s književnicima.

U takvim uvjetima hrvatski su književnici morali pronaći prostor za svoju literarnu slobodu ali i za ugrađivanje svoga djela u narodnu kulturnu baštinu i hrvatsku narodnu samobitnost. Mnogi su pri tome stradali na ovaj ili onaj način, pa čak i gubili živote, mnogi su popuštali pa i pokleknuli pred mrkvom i batinom pojedinih političkih moćnika. Ali kralježnica našeg društva, njegova osnovna svrha i smisao postojanja nikada nisu derogirani i slomljeni. Ono je uvijek dijelilo sudbinu svoga naroda, njegove uspone i padove, njegove svijetle i tamne povijesne epizode. Moj mandat je trajao od 2017., a završit će u rujnu 2020. Kroz to vrijeme u Društvu su se zbivale određene turbulencije od kojih navodim samo dvije: prvo, morali smo regulirati naš pravni status u palači Kolmar koja je vraćena vlasnicima, a oni su zahtijevali našu dislokaciju. Zahvaljujući strpljenju ministra državne imovine Gorana Marića nakon dužeg pregovaranja postignut je zadovoljavajući status i mi smo do daljnjega ostali na našoj sadašnjoj adresi. Drugo, 22. ožujka 2020. zadesio nas je strašan potres koji je ruinirao palaču Kolmar i sve naše radne prostorije tako da smo morali iseliti.

Zahvaljujući činjenici što smo ranije u policu osiguranja unijeli i slučaj potresa, osigurali smo stanovita sredstva s kojima smo započeli obnovu. Bili smo svi šokirani nakon što smo vidjeli u kakvom se stanju nalaze naše prostorije. Nadamo se kako će do polovice rujna obnova biti dovršena. Treće, unatoč potresu morali smo osigurati kontinuitet rada našega Društva. U tome smo uspjeli. Časopisi su redovito izašli, predviđene knjige su objavljene a neke manifestacije prenijeli smo u digitalno područje koristeći se tzv. online tehnikom. S Ministarstvom kulture riješili smo problem kolega koji imaju status slobodnih umjetnika, a koji su zbog epidemije i potresa ostali bez mogućnosti zarađivanja za život.

DHK i potres

- Kad će prema Vašem mišljenju biti popravljene sve štete nanijete potresom na adresi u samom srcu Zagreba, na Trgu bana Jelačića? Ipak DHK mora biti pri vrhu onih ustanova koje valja što hitnije urediti na pravi način, pa da opet okupljaju kulturnu „kremu“ – jer to je činjenica.

- Hvala na ovom pitanju kao i na konstataciji. Nadamo se kako će obnova naših prostorija na Trgu bana Jelačića 7 / 1 biti dovršena do kraja rujna 2020. Na vrijeme smo od osiguravajućeg društva dobili potrebna sredstva jer smo se osigurali i protiv potresa. Tu činjenicu su mnoge slične udruge zaboravile učiniti i danas imaju velikih problema odnosno moraju čekati Grad ili Državu da im obnovi prostorije. Mi smo uza sve brige, dobili odobrenje od konzervatora i

građevinara, zatim raspisali natječaj i izabrali najboljeg ponuđača. Uz to, kolega Ivica Glogoški je građevinski stručnjak i naš član i stoga smo ga zadužili da bude nadzorni organ. DHK je prva nevladina udruga koja je započela vlastitim sredstvima obnavljati potresom oštećene radne prostorije.

- Kako je provedena u vrijeme korone (koja je doista velika ugroza) ideja s tradicionalnim „Susretima u DHK“ na mreži, koju je vodila agilna i nenadomjestiva Lada Žigo, također književnica?

Epidemija a potom i potres prisilili su DHK na obustavu svih manifestacija koje bi ugrožavale zdravlje ljudi. Strogo smo se pridržavali napatka Stožera civilne zaštite. Jedno vrijeme bila je onemogućena i komunikacija s naših Ograncima zbog zabrane kretanja izvan mjesta stanovanja. Stoga smo iskoristili prednosti interneta i online tehnologije. S Ministarstvom kulture održavali smo komunikaciju po sredstvom interneta i online tehnologije. Gospođa Lada Žigo – Španić jer vrlo brzo iskoristila prednosti ove tehnologije i našu tradicionalnu književnu manifestaciju „Književni susret srijedom u DHK“ prebacila na online. To je primljeno od članstva vrlo dobro, a ujedno nije prekinut kontinuitet predstavljanja novih knjiga naših članova. Isto tako na našem portalu otvorena je mogućnost književne suradnje, a tajništvo je dobilo zadatak o svim problemima, susretima, natječajima i ostalome iscrpno obavještavati članstvo. Upravni odbor DHK bio je u stalnoj međusobnoj komunikaciji, a ja sam kao predsjednik koji se nalazio u samoizolaciji također koristio prednosti suvremene tehnike i komunicirao s kolegama preko interneta, telefonski posredstvom Facebook stranice ali i skypea. Zbog toga možemo kazati kako aktivnosti DHK najvećim dijelom nisu obustavljene unatoč velikim problemima koje su nam donijeli epidemija korona virusa i potres u Zagrebu.

Književni natječaji, susreti, okrugli stolovi u nedoba

- Imali ste niz manifestacija i predavanja i predstavljanja knjiga u svome mandatu (iako su neke manifestacije zbog „više sile“ pomaknute za neka bolja vremena) – koje možete izdvojiti? Na predizbornoj skupštini niste opet kandidirali za predsjednika DHK, je li to zato što ostavljate mladima da se prihvate toga važnoga posla ili je u pitanju nešto drugo?

Od književnih manifestacija DHK na prvo bi mjesto stavio Zagrebačke književne razgovore koji imaju međunarodni karakter i održavaju se svake godine u listopadu. Iza toga slijede naših književni natječaji, susreti i promocije i okrugli stolovi.

Nisam se kandidirao za novi mandat zbog toga što osjećam stanovite zdravstvene tegobe. Ja sam, sada to otkrivam i javnosti, na početku mandata doživio srčani udar, a potom mi je i ugrađen i pacemaker, što me prisiljava na oprez. Istina, nisam o tome mnogo vodio računa, ali moj kardiolog smatra kako ovakvo ponašanje nije racionalno.

Drugo, nakon što smo s Državom uredili naša imovinsko – pravne odnose i osigurali siguran smještaj na postojećoj adresi, uspostavili normalnu komunikaciju s Ministarstvom kulture RH, a Ogranci sa svojim lokalnim političkim zajednicama, osjećam se sigurnim da Društvo može normalno nastaviti s radom. Nakon što dovršimo obnovu potresom oštećenih prostorija moći ću to kazati sa sigurnošću. Mislim kako ni jedan predsjednik DHK prije mene nije bio suočen s ovakvo dramatičnim problemima u svome mandatu. Prije dvije godine prijetila je opasnost našeg izbacivanja s postojeće adrese, a ove godine to je učinio potres. No, hvala Bogu ove smo teškoće uspješno prevladali i ja ću napustiti svoju dužnost, kako se u žargonu kaže uzdignuta čela.

- Imate veliko i značajno iskustvo veleposlanika, posebno u Mađarskoj, bili ste i zastupnik u Hrvatskome saboru, napisali ste niz knjiga, preveli neke? Što je vama osobno ostalo posebno u sjećanju i čemu ste se najviše veselili i poslovno i privatno?

- Vrlo složeno pitanje. Ja sam djelovao na nekoliko „razboja“ i sam sebe ponekad vidim u obliku starinskog ormara ladičara u kojem su sve ladice ispunjene sadržajima, manje ili veće važnosti. Imao sam sreću biti sudionikom i sukreatorom velikih povijesnih događaja u mom narodu. Godine 1990. postao sam zastupnik u prvom sazivu Sabora tada Socijalističke Republike Hrvatske, koji je postao i naša Konstituenta. Bio sam i član povjerenstva za izradu povijesnog dokumenta o prekidu državno pravnih sveza Republike Hrvatske sa SFRJ 8. listopada 2001. godine. Hrvatski Sabor delegirao me je 1990. kao jednoga od dvanaest predstavnika RH u Gornjem domu tadašnje Skupštine SFRJ koji se zvao – to vjerojatno većina naših građana već i ne pamti – Vijeće Republika i Pokrajina SFRJ. Ondje sam, na parlamentarnoj razini sudjelovao u procesu razdruživanja, što je također jedno veliko povijesno iskustvo.

Tijekom Domovinskog rata kao zastupnik aktivno sam djelovao i na terenu, u svojoj izbornoj jedinici koja je obuhvaćala Moslavinu i južni dio zapadne Slavonije. I to je veliko povijesno iskustvo.

Godine 1994. predsjednik dr. Franjo Tuđman zamolio me prihvatiti diplomatsku dužnost: najprije sam bio predviđen za Generalnog konzula RH u mađarskome gradu Pečuhu, a zatim sam imenovan izvanrednim i opunomoćenim veleposlanikom RH u Ukrajini. O tome sam napisao nekoliko knjiga.

Treća „ladica“ sadrži moj književni rad koji se sastoji od pjesama, književnih prikaza i eseja, prijevoda književnih djela i uređivanja i književnih djela. Posebno sam ponosan na antologiju suvremene židovske poezije koju sam u suradnji s ukrajinskom kolegicom Jelenom Zaričnaj objavio 2004. pod naslovom „55 suvremenih židovskih pjesnika“. Ponosan sam i na sve svoje knjige u kojima sam obrađivao književnost i kulturnu baštinu autohtonih hrvatskih manjina u europskim zemljama ali i Hrvata u etničkome raspuću. Konačno posljednju „ladicu“ čini i moj učiteljski rad. Bio sam 20 godina profesor na srednjim školama u Zagrebu, Kninu i Varaždinu.

Mislim, kako sam najdublji trag ostavio na Građevinskom školskom centru u Zagrebu. Ondje je iza mene ostalo 20 naraštaja učenika.

Monografije, eseji, kritike...

- Namjeravate li to i dalje raditi – mislim na pisanje? Navedite koji su naslovi vama najdraži te što je trenutno na vašem stolu, tj. u vašem računalu - čime ste zaokupljeni, koje vas teme privlače, koji suradnici, nakladnici?

Već sam naveo djela na koja sam posebno ponosan. K tome bi još dodao i dvije monografije koje smatram važnim priložima suvremenoj hrvatskoj književnosti. Prva se tiče gradišćansko hrvatskog pisca Jurice Čenara, a druga pokojnoga hrvatskoga pjesnika iz Mađarske Josipa Gujaša – Đuretina. Trenutno radim nekoliko knjiga, a neke eseje i vrjednije književne prikaze i kritike kanim ukoričiti u knjigu. Ove godine imao sam sreću što su mi objavljene četiri knjige. To su „Sjećanja i zaboravi – prilog povijesti i kulturi bokokotorskih Hrvata“, „Mene su ljepote ostavile“ - monografija o Josipu Gujašu – Đuretinu, „Kijeovski dnevnik 2014. i 2015.“ i „Oživiljena Moslavina“. U pripremi odnosno u radu je roman memoarsko – literarnog karaktera „Moji pandemijski snovi“. Pripremam objaviti zbirku eseja „Kako su rušili sarmatskog orla“, zatim knjigu putopisa o Svetoj Zemlji, a gotova je i knjiga mojih sabranih tekstova o dva zavičaja – novskome dijelu zapadne Slavonije i Lonjskome polju, pod naslovom „Moji zavičaji“. Ako bude zdravlja, želio bih još objaviti antologiju književnika, pripadnika hrvatskih autohtonih manjina, te antologiju suvremene židovske poezije koja bi obuhvaćala do 100 pjesnika, nešto poput Čolakovićeve „Zlatne knjige mađarske poezije“. No, narod ima poslovice: Čovjek snuje, a Bog određuje.

- Često vas možemo slušati i gledati kao voditelja razgovora na Laudato TV – mladoj ali uspješnoj televiziji koja nudi vjerske, katoličke teme. Što mislite o toj mogućnosti da se glas

vjernika i kršćana više čuje u našoj domovini? Ujedno, riječ je o novom modernom mediju, pa i to daje nove mogućnosti izričaja, zar ne?

- Laudato TV je doista malo čudo u našem medijskom prostoru. Nastala je velikim zalaganjem i požrtvovnošću slikarice Ksenije Abramović. U početku je pokrivala područje Zagrebačke biskupije. Međutim, koristeći prednosti interneta i elektronike, a zbog zanimljivosti i korisnosti emisija koje su prikazivane, TV Laudato je proširila krug svojih gledatelja čak preko oceana. Ne ulazim u pitanje zbog čega ova mlada kršćanska televizija još nije dobila nacionalnu frekvenciju što znači odgovarajuću podršku ne samo od države već i HBK. Ja osobno, potpuno besplatno, kao moj vlastiti zavjet nakon uspješne intervencije na srcu, vodim i uređujem emisiju „Susret u Riječi“.

Nisam bio uvjetovan nikakvim okvirima. Stoga emisija nema strogo konfesionalni ili propedeutički karakter. Njena je želja predstaviti hrvatskoj javnosti, a time i ubaštiniti živu riječ izgovorenu pred kamerama velikih i najvećih hrvatskih književnika. Ako se prisjetimo kako o velikome Tinu Ujeviću imamo samo jednu minutu snimljenog filmskog materijala shvatit ćemo važnost ove emisije. Nažalost, činjenica je kako mnogi od hrvatskih književnika koji pišu u duhu kršćanskoga nadahnuća ne bi nikada dobili mogućnost predstavljanja na državnim i velikim televizijama. Ondje još uvijek prema ovakvoj vrsti književnog stvaralaštva postoji religiozna i politička distanca. Prisjetimo se ponovno kako su nam neki velikani umrli a da ih nismo uspjeli snimiti. Npr. Zlatko Tomičić je jedan od takvih, da ne nabrajam dalje. Moja emisija nije kako reko konfesionalno uvjetovana, već je uvjetovana estetskim vrijednostima i moralnim aksiomima kao što su dobrota, ljubav, poštenje, domoljublje, krepost itd. U tom smislu u emisiji su gostovali i autori koji pripadaju nekršćanskim konfesijama, ali i oni koji su tzv. agnosticima odnosno ateistima. Kada bismo sada nakon skoro tri godine sve te emisije stavili na „hrpu“ dobili bismo vrlo vjeran prikaz suvremene hrvatske književnosti koja je nezamisliva bez etičkih koordinata kršćanskoga nadahnuća.

DHK u budućnosti

- DHK i njegova budućnost - kako je vidite, zamišljate? Što biste savjetovali svome nasljedniku, a koga bi od prethodnika posebno istaknuli?

- DHK vidim i dalje kao stožernu što znači nezamjenjivu udruhu hrvatskih književnika. Sve dok postoji hrvatski jezik i hrvatska nacionalna svijest postojat će i DHK.

Teško mi je odabrati bilo kojega od svojih prethodnika jer su djelovali u različitim političkim i društvenim konstelacijama. No, opredijelio bih se za prvoga svoga prethodnika Ivana Viteza Trnskoga, zatim za Mariju Peakić Mikuljan, Juru Kaštelana i Nedjeljka Fabria. Objašnjavanje zašto to činim nadilazi dosege ovoga intervjua.

Ako smijem bilo što savjetovati svome nasljedniku bilo bi to sljedeće: djelovati integrativno, okupljati članove, boriti se za bolji socijalni položaj članstva, umiješno ali odlučno pregovarati s Ministarstvom kulture i Gradskim poglavarstvom kako bi hrvatskih književnik dobio u socijalnom smislu status koji zaslužuje, riješiti problem estetski vrijedne knjige kako se ne bi tretirala kao obična roba, upozoravati političare odnosno njihove stranke na štetnost manipuliranja književnicima i književnim djelima, energično se založiti za promjenu književnog kanona jer on ne odražava istinske vrijednosti hrvatske književnosti, vršiti pritisak na Ministarstvo znanosti kako bi u udžbenike ušla doista vrijedna književna djela a ne djela autora koji su politički korektni, održavati i širiti veze s istorodnim književnim udrugama u inozemstvu, skrbiti o našim književnicima koji žive izvan Republike Hrvatske itd. Kao što vidite problema je vrlo mnogo, ali svi se mogu riješiti ako pokažemo mudrost, strpljivost, rodoljublje i domoljublje.

O portalu HIA

- Jeste li pogledali portal HIA za koji vodimo razgovor – je li to način da se s pravim temama, ozbiljnima i utemeljenima, proдре do tzv. pravih čitatelja, koji nisu željni samo skandala, komentara koji nisu zasnovani na činjenicama, površnih osoba i pogleda na život? Toga ima previše, zar ne? Što mislite o medijima koji su danas nezaobilazni (ne samo u papirnatom obliku), treba li nam u Hrvatskoj bolja kontrola, s time da se ne ugrožava sloboda govora, tj pisanja i mišljenja/stavova, nego samo njeguje odgovornost svake osobe koja je dio medijske scene u Hrvatskoj?

U Vašem pitanju nalaze se i sadržaj moga odgovora. Ovo je tema za jedan veliki okrugli stol. Ukratko u našim tzv. medijima, s aspekta hrvatske književnosti nemam visoko mišljenje. Još uvijek ovdje vlada komunistički ili manihejski princip, tko nije s nama protiv nas je. Najbolji primjer je tretman književnika kršćanskog nadahnuća. Osim toga u našim medijima više prostora dobivaju kolege koji su se stavili u funkciju dnevne politike, stranaka ili ideologije, vrlo često neojugoslavenske i titoističke. Njima se pruža mogućnost utjecanja na književno stvaralaštvo poglavito mladih, oni u tom duhu pišu knjige, antologije i udžbenike. Tako stvara se virtualna odnosno lažna slika o hrvatskim književnicima odnosno hrvatskoj književnosti. Ovdje nije riječ o tome je li neko djelo u socijalnom smislu lijevo ili desno već je riječ o tome je li umjetnički vrijedno ili nije. Pogubno je kada se zbog političkog oportuniteta i ideološke pristranosti kao umjetnički vrijedna djela nameću ona koja to nisu, a stvarno umjetnički vrijedna djela se zabacuju ili prešućuju. Ova ružna i vrlo štetna praksa još uvijek je vrlo živahna u našim medijima. O slobodama lijepo ste se izrazili i nema tome što dodati osim da estetika je jedno a politička sloboda drugo, privatno opredjeljenje, političko, ideološko, vjersko ili spolno nekog autora je jedno, a estetska vrijednost njegovog djela je drugo. Ako se to miješa onda ide na štetu književnosti i s tom praksom bi se trebalo prestati. Da budem konkretan, pa iako se i zamjerio: Krlježu treba „odlijepiti“ od Josipa Broza, Milu Budaka od Ante Pavelića, Đuru Vilovića od đenerala Draže Mihajlovića, a Ivu Andrića od Milana Stojadinovića.

- Možemo li kao država uspostaviti bolje odnose s drugim državama, možemo li i naše iseljeništvo bolje animirati da nam pomogne u ovim teškim vremenima jer korona u cijelom svijetu, a potres u Zagrebu) doista su veliki izazovi? Možete li i vi osobno pomoći da izvana dođe pomoć za takve neke ugroze, ali i za bolji život u našoj lijepoj i dragoj domovini?

-Vaše pitanje ima političku dimenziju, a na njega bi mogao kompetentnije odgovoriti ministar vanjskih poslova ili predsjednik Vlade RH. Ja ću odgovoriti isključivo kao predsjednik DHK. Naši književnici izvan RH pomažu i mogu mnogo više pomoći u predstavljanju kulture naše države u svijetu. Kao ugledni ljudi mogu pomoći i u ovoj kriznoj situaciji. Oni to i čine. Napominjem, u državi Čile književnici našeg podrijetla vrlo ugledni i utjecajni ljudi i u sferi političkog života. Nažalost, kapaciteti naše dijasporе ne koriste se kako bi mogli jer postoje ostaci komunističkog manihejsstva po kome su to ljudi koje tretiramo kao politički emigraciju ili još strože kao „ustašku emigraciju.“ Moramo shvatiti kako je hrvatski kulturni prostor širi od državnih granica RH i obuhvaća sve zemlje u kojima žive naši sunarodnjaci i njeguju hrvatski jezik, to znači da hrvatski književni prostor ima dva plućna krila: domovinsko i izvandomovinsko. Moramo disati s oba plućna krila.